

د حج او عمرې لارښود

ليکوال:

الحاج عزيز محمد (پرديس)

د ميدان شهر د خروتو د کلي اوسيدونکی

Ketabton.com

د کتاب ځانگړنې

د حج او عمرې لارښود	د کتاب نوم:
الحاج عزيز محمد "درويش"	ليکونکی:
محمد جواد "مبارز"	کمپوز او ډيزاين:
۱۳۹۶ هـ ش	د چاپ کال:
(۱۰۰۰) جلد	د چاپ شمير:
( ) افغانی	شکرانه:
۰۷۰۷۸۵۴۹۴۲	تلیفون نمبر:

د کتاب لړلیک

- ۱..... خو لنډ هدايتونه
- ۲..... د عمرې ادا کولو طريقه
- ۳..... د طواف شروع
- ۴..... د حجر اسود د مچې کولو طريقه
- ۸..... د فرض حج د آدا کولو طريقه
- ۱۰..... په عرفات کې د وقوف دعاگانې
- ۱۳..... د عرفات شريف نه مزدلفې شريفې خواته حرکت کول
- ۱۴..... مزدلفې شريفې نه بيرته مينا شريفې ته حرکت کول
- ۱۵..... د قربانۍ وروسته حلق او قصر کول
- ۱۶..... د طواف زيارت ادا کول
- ۱۶..... د طواف زيارت طريقه
- ۲۰..... د حج فرائض
- ۲۱..... د حج مسنونه طريقه داسې ده
- ۲۲..... د حج مستحبات
- ۲۳..... د دعا د قبلیدو مقامونه
- ۲۴..... په هغو شيانو چې دم واجب گرځي
- ۲۷..... د مدينې منورې او د نبي کریم(ص) زيارت کول

بسم الله الرحمن الرحيم

خو لنډ هدايتونه

۱. کوم وخت چې حاجي د حج يا عمرې آدا کولو لپاره ميقات کې غسل وکړي، احرام وتړي، دوه رکعته نفل آدا کړي، نيت وتړي او درې کرته يې تلبيه شريفه ووايي، حاجي محرم گرځي، يعنې خو حلال او خو مباح شيان ورباندې حرام شي.
  ۲. نور نو ټول مناسک د حج په نارينه او زنانه يو قسم دي صرف د مردانه احرام دوه سپين څادرونه دي، او د ښځې لپاره گنډل شوي ساده جامې او يو حجاب نازک په مخ خپروي.
  ۳. بل دا چې ښځه به د حيض او نفاس حالت کې بدون طواف او سعي نه به ټول مناسک ادا کوي.
  ۴. ښځه په اضطباع، رمل او سعيه کې د دوو شنو ميلو ترمنځ په پهلوانۍ رفتار نکوي، عادي به رفتار کوي.
  ۵. ښځه بيروبار کې حجر استود نه مچولای شي او نه يې په لاس مسح کولای شي.
  ۶. ښځه بيروبار کې خپل نفل مقام ابراهيم سره نه آدا کوي، بلکه يوه گوشه او فرصت ځای کې به يې ادا کړي.
  ۷. ښځه بيروبار کې د صفا او مروا غونډيو ته نه ځيږي، يوه گوشه کې به دربرې خپله دعا به کوي.
- نوټ: حاجي به ميقات کې پخوا د غسل او احرام تړلو نه خپل سنت، د بغل او نامه لاندې ويښتان اخلي او نوکان به هم اخلي.

د عمرې ادا کولو طریقه

د عمرې ادا کول د نیم حج ثواب لري، حج اصغر هم ورته وایي، او یوه واجب طریقه هم ده. حاجی مخکې لدې چې مکې شریفې ته داخل شي اول به میقات (استوګنځای) کې غسل یا اودس وکړي، لیکن غسل بهتره طریقه ده، متصل به خپل احرام وتړي، بیا به دوه رکعته نفل ادا کړي، د عمرې نیت به وتړي (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْعُمْرَةَ فَيَسِّرْهُمَا لِي وَتَقَبَّلْهُمَا مِنِّي).

ترجمه: ای الله جل جلاله! ما د عمرې د ادا کولو اراده کړي، ماته یې آسانه کړې، او راته قبوله یې کړې، بیا به درې وارې دا تلبیه شریفه ووايي «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»

په تلبیه ویلو حاجي محرم ګرځي، نور به حاجي د مکې شریفې خواه حرکت وکړي، تلبیه به وایي کله چې په مکه شریفه یې سترګې ولګیدې دا دعا به ووايي (اللَّهُمَّ اجْعَلْ لِي بِهَا قَرَارًا وَرِزْقًا حَلَالًا) بیا به خپله تلبیه وایي، کله چې مسجد الحرام ته ورسیده نو د باب السلام په دروازه به په نښۍ پښه داخل شي او دا دعا به ووايي (بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ رَبِّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) بیا به متصل بیت الله ته وګوري او دا به ووايي (اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ). بیا به نو مکې شریفې ته ګوري دا دعا به ووايي (اللَّهُمَّ زِدْ هَذَا الْبَيْتَ تَشْرِيفًا وَتَعْظِيمًا وَتَكْرِيمًا وَمَهَابَةً وَ زِدْ مِنْ شَرَفِهِ وَكَرَمِهِ مِمَّنْ حَجَّهُ وَعَتَمَرَهُ تَشْرِيفًا وَتَكْرِيمًا وَتَعْظِيمًا وَبِرًّا اللَّهُمَّ أَنْتَ

السَّلَامَ وَمِنْكَ السَّلَامَ فَحَيَّيْنَا رَبَّنَا بِالسَّلَامِ) بيا به درود شريف ووايي او خپله دعا به وکړي.

کله چې حاجي مسجد الحرام ته داخل شو نو تحيه المسجد به نکوي، بلکه تحيه الطواف به وکړي او که چيرې جماعت تيار وو او حاجي نه جماعت تيريده ورته بهتره دا ده چې دې د هغه وخت خپل لمونځ په جماعت سره وکړي، دا حُکمه چې يو لمونځ بيت الله کې د يو لک نورو لمونځونو برابردی، او ثواب يې ډير دی.

د طواف شروع

کله چې حاجي طواف شروع کوي اول به خپل نيت داسې وټري، (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ طَوَافَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي) ترجمه: د خانه کعبې نه اووه ځله چاپيره نيت مې وکړ، زما لپاره آسانه کړه او زما نه يې قبول کړه.

بيا به حاجي خپله اوږه و خوځوي، د حجر اسود مقابل کې به ودريرې نو دواړه لاسونه به تر غوږونو پورې اوچت کړي، او دا دعا به ولولي «بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ أَللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ص» د دعا وروسته به خپل لاسونه ښکته کړي د حجر اسود استلام به وکړي استلام د يته وايي چې د خپلو دواړو لاسونو ورغوی به مخام حجر اسود ته او د لاسونو شا به خپل ځان ته مخام ونيسي داسې خيال به کوي لکه څنگه چې زما لاسونه په حجر اسود ايښي دي، او دا دعا به ووايي «اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى

سَيِّدِنَا مُحَمَّدٌ مُّصْطَفَى (ص)، بيا به خپل دواړه لاسونه مچي کړي، او که فرصت وو، بيروبارنه وو نو حجر اسود به داسې مچوي.

د حجر اسود د مچې کولو طريقه

حاجی به اول خپل دواړه لاسونه په حجر اسود اسې ږدي چې د لاسونو ورغوي يې پوره په حجر اسود راشي بيا به مخ او اوچولی د لاسونو منځ کې ږدي حجر اسود به په تعظيم او آدب سره مچي کړي، دا دعا به ووايي «اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ (ص)» يا به خلص «بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ» بيا به خپل لاسونه پورته کړي، او د بيت الله د دروازې بنۍ خوانه به خپل طواف شروع کړي، چې دا طواف په نامه د طواف قدوم ياديږي، که په دې طواف قدوم پسې د حاجي د سعې اراده وي نو دا طواف به په اضطباع سره يعنې حاجې به د احرام خادر بنۍ تخرگ لاندې تير کړي او په چپه اوږه به يې اچولای وي، نو د دې طواف اولي درې پيرې چکرونه به په (رَمَل) يعنې لږ په چالاکۍ سره به خپل قدمونه نږدې نږدې په قوت سره د پهلوانۍ په شکل اخلي او خپلې اوږې په خوځوي، او که چيرې دې طواف پسې د حاجي د سعې اراده نه وي نو دا طواف به بې رَمَل او بې اضطباع سره کوي، او د طواف په شروع کې به تلبیه بندوي، حطيم شريف به طواف کې راولي، کله چې رکن يمانې ته حاجي ورسيدو، حاجي به په رکن يمانې باندې دواړه لاسونه يا دا چې تنها بنۍ لاس ږدي، مسح کوي به يې مچول يې جواز نلري او که چيرې بيروبار وو بيا نو رکن يمانې ته نه لاس او چتول شته او نه به اشاره کوي، تيربيري به کله چې حاجي حجر اسود ته ورسيدو د حجر اسود استلام به وکړي لاس به بيا نه ورته اوچتوي دا ځکه چې اول کې يې لاسونه اوچت کړي دي، بيا د لاسونو اوچتول جواز نلري، نو دا د

حاجي يو چکر پوره شو همداسې به حاجي اووه چکرونه پوره کړي چې يو طواف يې پوره شي.

په (۸) وار به د حجر اسود استلام وکړي بيا به مقام ابراهيم خواته روان شي، دا دعا به ووايي (وَالْتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلِّينَ) د مقام ابراهيم او بيت الله ترمنځ به خپل دوه رکعته نفل داسې ادا کړي، په اول رکعت کې به د الحمد لله پسې سورت قل يا ايها الکافرون او په دوهم رکعت کې به الحمد لله پسې سورت اخلاص يعنې قل هو الله احد ووايي.

که چيرې بيروبار وو نفل هلته نشو آدا کولای بيا به خپل نفل حطيم شريف کې آدا کړي او که هلته هم بيروبار وو نفل يې چې د بيت الله شريف هر ځای کې آدا کړل ورته جواز لري.

د نفل آدا کولو وروسته به دا دعا چې خپله آدم عليه السلام لوستلي وه ووايي (اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعَلَّمْ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي فَأَقْبِلْ مَعْدَرَتِي وَتَعَلَّمْ حَاجَتِي فَأَعْطِنِي سُؤَالِي وَتَعَلَّمْ مَا فِي نَفْسِي فَأَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ إِيْمَانًا يُبَاشِرُ قَلْبِي وَيَقِينًا صَادِقًا حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّهُ لَا يُصِيبُنِي إِلَّا مَا كَتَبْتَ لِي رَاضِيًا بِمَا قَسَمْتَ لِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ). بيا به حاجي ملتزم شريف ته ځي چې ملتزم شريف د بيت الله د دروازي او حجر اسود ترمنځ قرار لري، حاجي به خپل دواړه لاسونه سينه او وچولې به د بيت الله په ديوال په ولاړې وچسپوي، په ډيره عاجزۍ به د خپلې دعا او مغفرت غوښتنه الله جل جلاله نه وکړي، ځکه چې دا ځای د دعا د قبليدو مقام هم دی، او يوه مسنوننه طريقه هم ده.

بيا به حاجي د آب زم زم خواته لاړ شي، د آب زم زم اوبه به په درې دمو کې وڅکې کله چې سيرابه شو لږ غونډې به په خپل ځان د تبرک لباره

وپاشي، بيا به دا دعا ووايي «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَعَمَلًا صَالِحًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ» دلته هم دعا قبلېږي او سنت طريقه هم ده.

حاجي به نور د حجر اسود استلام کوي، په چپه پښه به د صفا خواته ووځي دا دعا به ولولي (بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ) کله چې صفا ته ورسيدو يا ورنږدې شو نو دا دعا به ولولي (أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ) بيا کله چې حاجي صفا ته داخل شو، د صفا په غونډۍ به دومره پورته وخيژي چې د پنجرو نه ورته بيت الله معلوم شي همدلته به مخ په قبله دريږي دا دعا به ووايي «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، وَلِلَّهِ الْحَمْدُ، الْحَمْدُ لِلَّهِ مَا هَدَانَا، الْحَمْدُ لِلَّهِ مَا أَوْلَانَا، الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى مَا أَلْهَمَنَا، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ بِيَدِهِ الْخَيْرُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ صَدَقَ وَعْدُهُ وَنَصَرَ عَبْدُهُ، وَأَعَزَّ جُنْدَهُ وَهَزَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلَا نَعْبُدُ إِلَّا إِيَّاهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ، اللَّهُمَّ كَمَا هَدَيْتَنِي لِلْإِسْلَامِ أَسْئَلُكَ أَنْ لَا تَنْزِعَهُ مِنِّي حَتَّى تَوْفَّقَنِي وَأَنَا مُسْلِمًا، سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ».

(اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَاتَّبَعِهِ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِشُيُوخِي وَلِلْمُسْلِمِينَ أَجْمَعِينَ وَسَلَامٌ عَلَى

الْمُرْسَلِينَ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ.

او که چیرې حاجې دا دعا نشو لوستلای هره دعا یې چې زده وه وودې لولي کوم فرق نلري، لیکن د تلییه ویل ورسره شرط دي.

بیا به د صفا غونډۍ نه کوز شي په عادي رفتار به د مروا په طرف حرکت وکړي، کله چې شنبې میلې ته ورسیدو تر بلې شنبې میلې پورې به خپل قدمونه نږدې نږدې په قوت سره د پهلوانۍ په شکل اخلي او خپلې اوږې په خوزوي، اما ښځې به په عادي رفتار سره ځي، کله چې د مروا غونډۍ ته ورسیده نو د مروا په اوله یا دوهمه پټه به ودیږي بیا به ښۍ خواته کوز شي مخامخ به په قبله ودریږي، خپل دواړه لاسونه به اوچت ونیسي لکه څنگه چې ده د صفا په غونډۍ دعا لوستلي وي، دلته به یې هم لولي، چې دا یوه مسنونه طریقه ده او دا د سعی یوه دوره شوه، د دعا ویلو وروسته به د صفا خواته حرکت وکړي کله چې دلته هم شنبې میلې ته ورسیده تر بلې شنبې میلې به د پهلوانۍ په شکل ځي او ښځې به په عادي رفتار ځي، کله چې د صفا غونډۍ ته ورسیده د غونډۍ پر سر به لنډه دعا وکړي همداسې به نورو اووه دورو کې کې خپله دعا لنډه لنډه کوي، دا یې د سعی دوهمه دوره شوه، همداسې به خپلې اووه دورې پوره کړي.

خلاصه چې سعی د صفا غونډۍ نه شروع او په مروا باندي ختمیږي، چې دا یوه واجب طریقه ده کله چې د سعی اووه دورې حاجې پوره کړې بیا به د مطاف غاړې ته یعنی د حرم په هر ځای کې چې وي خپل دوه رکعته نفل آدا کړي او دعا به وکړي.

حاجې کله چې د نفلو نه فارغ شو دفعتاً به حلق او قصر کوي یعنی نارینه به خپل سر تراش کوي او ښځه به د سرد کوڅیو نه د لاس د گوتو د یوه بند په اندازه خپلو کوڅیو نه ویبستان قیچي کوي.

کله چې حاجي قصر او حلق نه فارغ شو د فعتا به خپل احرام باسي، او خپلې عادي جامې به اغوندي، نور به تر اتمې ورځې د حج د میاشتي پورې خپل عبادتونه، طوافونه او زیارتونه په عادي جامو کې کوي.

د فرض حج د ادا کولو طریقه

کله چې حاجي د حج د میاشتي په اوومه ورځ د ماسپڅین لمونځ بیت الله شریف کې ادا کړو او خطبه یې واوریده، سبا ته به په اتم ذوالحجې د لمر ختلو وروسته د تمتع حج لپاره چې یو فرضي حج دی، حاجي به میقات (استوګنځای) کې اول غسل یا اودس وکړي لیکن غسل بهتر دی.

د غسل وروسته به خپل احرام وتړي، کله یې چې احرام وتړو نو دوه رکعته نفل به ادا کړي، د نفل آدا کولو وروسته به خپل د فرضي حج نیت داسې وتړي (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي).

ترجمه: ای الله جل جلاله! ما د حج اراده کړیده نو ماته یې آسانه کړه او له مانه یې قبوله کړه، کله چې یې نیت وتاړه متصل به درې وارې تلبیه «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالتَّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ» ووايي، حاجي محرم ګرځي.

نوټ: په فرضي حج کې غسل کول، احرام تړل، نفل کول، نیت کول او د تلبیه ویل دا ټول د حج په فرضیاتو کې راځي.

بیا به حاجي د مني شریفې خواته حرکت کوي کله چې مینا شریفې ته ورسیده، مینا کې به خپل د ماسپڅین، مازیګر، ماښام او ماخوستن لمونځونه په جماعت سره د خیف په مسجد کې ادا کړي او که بیروبار وو په هر ځای کې اوسې هلته به یې ادا کړي، شپه به آرامه په مینا شریفه کې تیره کړي، سبابه چې د عرفات ورځ ده، خپل د سهار لمونځ یې چې ادا کړو

لږ غونډې وروسته کله چې لمر د شیبیر پر غره ولگیده، د خیف جومات سره د ضب ضب خوا کې به مینا شریفې نه د عرفات خواته روان شي، لیکن تلبیه به تل وایي چې دا یوه مستحبه طریقه ده.

کله چې د حاجي سترگې په عرفات کې د جبل الرحمت په غونډۍ ولگیدې، نو دا دعا به وایي (اللَّهُمَّ إِلَيْكَ تَوَجَّهْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَوَجْهَكَ أَرَدْتُ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَتُبْ عَلَيَّ وَعَظْمِي سَأَلِي وَوَجْهَ لِي الْخَيْرَ حَيْثُ تَوَجَّهْتُ، سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) بیا به متصل خپله تلبیه شروع کړي نو عرفات ته به داخل شي.

یادونه: نهم د ذوالحجې نه مخکې یا په همدې ورځ د لمر ختلو مخکې عرفات ته داخلیدل خلاف سنت دي، حاجي چې عرفات ته داخل شو عرفات کې به تر زوال پورې خپل احتیاج لکه خوراک څښاک، غسل یا اودس پوره کړي، بیا به خپل ځان مسجد نمره ته رسوي ځای به نیسي هلته به خپل د ماسپڅین او مازیگر لمونځونه په یوه بانگ (اذان) او دوه اقامتونو سره په جماعت کبرا سره آدا کوي، دلته به مقیم او مسافر دواړه په یو شان سره لمونځونه کوي کله چې مؤذن آذان وویل، بیا به امام د جمعې په شکل دوه خطبې وایي، د حج احکام به بیان کړي چې دا خطبه سنت طریقه ده.

د خطبې وروسته به مؤذن تکبیر وایي د ماسپڅین لمونځ به په جماعت سره آدا کړي، د ماسپڅین د فرضو وروسته به تکبیر تشریح چې واجب طریقه ده، وایي؛ لیکن دلته سنت او نفل نه ادا کیري بیا به مؤذن تکبیر وایي د مازیگر لمونځ به په جماعت سره آدا کړي، البته د ماسپڅین په وخت د لمانځه د ادا کیدو وروسته به د عرفات د حصاریدو (وقوف) لپاره به تعیین شوي ځای چې جبل الرحمت سره نږدې په هغه

ځای کې چې تورې تیګې فرش شويدي ځی به، دا ځکه چې هغه ځای د نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم د خیمې مبارکې ځای وو او که هلته ځای نه وو بیروبار وو مسجد سخره ته چې گیر چاپیره یې دیوال احاطه شوی دی هلته به لار شي، او که هلته ځای نه وو نو د عرفات په هر ځای کې چې یې زړه غوښته هلته به وقوف وکړي، لیکن بطن عرفه کې بیا هلته وقوف جواز نلري، بطن عرفه د عرفات غرب خواته پروت دی، بل دا چې د جبل الرحمت پورته به هم نه خيژي.

نوټ: وقوف په جمعه آوري سره کيږي، په تنهایی وقوف مکروه ده، په وقوف کې به حاجي مخامخ په قبله دريږي، په لاره کې وقوف جواز نلري د مجبوریت وخت کې وقوف، ناسته او ملاسته هم جواز لري.

په عرفات کې د وقوف دعاګانې

په وقوف د عرفات کې د حاجي څه قسم دعاګانې چې زده وي کولای یې شي، لیکن ساعت په ساعت به تلبیه وايي، توبه او استغفار به هم ډیر وایي.

که چیرې حاجي کولای شي او د وسه یې پوره وي دا دعا چې خپله نبي کریم صلی الله علیه واله وسلم لوستلي ده ویل یې ډیر ثواب لري «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اَللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ كَالَّذِي تَقُولُ خَيْرًا مِمَّا نَقُولُ، اَللَّهُمَّ لَكَ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي وَالْيَاكُ مَائِي وَلَكَ رَبِّي تَرَانِي، اَللَّهُمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَوَسْوَسَةِ الصَّدْرِ وَشِتَاتِ الْاَمْرِ، اَللَّهُمَّ اِنِّي اَسْئَلُكَ مِنْ خَيْرِ مَا تَجِيئُ بِهِ الرِّيْحُ وَ اَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا تَجِيئُ بِهِ الرِّيْحُ، اَللَّهُمَّ اجْعَلْنِي فِي قَلْبِي نُورًا وَفِي سَمْعِي نُورًا وَفِي بَصَرِي نُورًا،

اللَّهُمَّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي».

په بل روایت کې بیا ویل شوي دي چې، حاجې به مخامخ په قبله دريږي په وقوف کې به تلبیه، تهلیل، تسبیح، تکبیر، استغفار، درود شریف او د قرآن کریم تلاوت ملا امام مخکې وي نور به وروسته ولاړوي، ټولو به په جمع آوري صورت سره خپل لاسونه پورته نیولي وي، په اول او آخر کې به درود شریف لولي او دادعاګانې به وایي لکه:

۱- درود شریف: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»

۲- تلبیه: «لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ، لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ، إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ، لَا شَرِيكَ لَكَ»

۳- تکبیر: «اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ»

۴- تسبیحات: «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ»
قرآني دعاګانې:

۵- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»

۶- «رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»

۷- «رَبَّنَا فَاعْفُرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ»

۸- «رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ».

۹- «اللَّهُمَّ احْتَسِبْ حِسَابًا يَسِيرًا، حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ، غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ».

۱۰- «اللَّهُمَّ اعْتِنِ عَلَيَّ ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ».

۱۱- «اللَّهُمَّ احْفَظْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْحَافِظِينَ، اللَّهُمَّ انصُرْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ، رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْبَأْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ».

۱۲- درود شريف: «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَىٰ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ»

په بعضې رواياتو کې راغلي چې حاجي به مخامخ په قبله ولاړ وي، لاسونه به يې پورته نيولي وي:

(۱) سل واري به دريمه كلمه لکه «سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ»

(۲) سل واري به (قل هو الله احد) ووايي،

(۳) سل کرته به درود شريف ووايي.

وروسته به اعوذ بالله، بسم الله، الحمد لله، آيت کوسي ووايي.

او که چيرې حاجي دا پورته دعاگانې نه شي لوستلای، نو کومې دعاوې يې چې زده وي ودې ووايي، انشاء الله چې الله (ج) غفور او رحيم ذات دی، دعا به يې قبولي شي.

د عرفات شریف نه مزدلفې شریفې خواته حرکت کول

کله چې حاجي د عرفات د وقوف نه فارغ شو، مازيگر متصل د لمر د پړيو تو سره به مزدلفې شریفې خواته حرکت وکړي، نور به عرفات کې نه معطل کېږي او که حاجي د لمر پړيو تو وروسته بې له عذره عرفات کې معطل شي دم پرې واجب گرځي.

په مزدلفه شریفه کې لږ غونډې په چالاکی سره رفتار کوي او که فرصت وو خیر دی په قراره به خپل رفتار کوي، کله چې مزدلفې شریفې ته داخل شو، غسل یا اودس به چې مستحبه طریقه ده، کوي. په مزدلفه شریفه ک هر ځای چې غواړي هلته به حصار شي، بېله وادي د محصر نه دا ځکه چې هلته وقوف جواز نلري.

په کوم ځای چې حاجي حصار شو، خپل سامان به کوز کړي، هلته به اول خپل د ماښام او ماخوستن مونځونو کوشش دې وکړي چې په مسجد مشعر الحرام کې، او که هلته بیروبار و نو د مزدلفې هر ځای چې وقوف وکړي هلته به خپل د ماښام او ماخوستن مونځونه په یوه آذان او یوه اقامت سره ادا کوي، هغه که په جمعه سره وي یا په انفرادي صورت وي. په دې مونځونو کې جمعه ضروري نده، په انفرادي صورت هم جواز لري، دلته به هم سنت او نفل نه کوي، گرچه بعضې روایاتو کې راځي چې مزدلفه شریفه کې مونځ په جمعه کول یوه واجب طریقه ده.

حاجي کله چې د ماښام او ماخوستن د مانځه نه فارغ شو نور به تر صبح صادق پورې آرام وکړي، لیکن بهتره ورته دا ده دا ځکه چې دا شپه د لیلة القدر د شپې نه بهتره بلل شوې ده، او سنت طریقه هم ده د حاجي څومره چې دلاسه او قدرته پوره وي دا شپه به په عبادت او استغفار تیروي.

کله چې صبح صادق شو حاجي به خپل د سهار مونځ په تياره کې ادا کړي، د مانځه وروسته به د دوه رکعتو نفلو د ادا کولو په قدر يا اندازه مخامخ په قبله په داسې حال چې لاسونه به يې پورته نيولي وي، تسبیح، تکبیر، تلبیہ، دعا او استغفار په عاجزۍ سره ووايي.

مزدلفې شريفې نه بیرته مینا شريفې ته حرکت کول

حاجي چې د صبح صادق وروسته خپل د سهار مونځ ادا کړو، او د دوه رکعتو نفلو د ادا کولو په اندازه چې وقوف وکړو، لرغوندي به معطل شي، کله چې لمر ختلو ته د دوه رکعتو نفلو په اندازه وخت پاتې شو حاجي به مزدلفې شريفې نه د مینا شريفې خواته روان شي، کله چې د محسر وادي ته ورسیده لدې ځايه به په چالاکی تیريږي، تلبیہ به وایي.

یادونه: حاجي به د شپې پاتې کیدو وخت کې د مزدلفې شريفې د هر ځايه چې وي ځان سره به (۴۹) شگې د شیطانونو ویشتلو په خاطر ټولې کړي، او که يې د احتیاط په خاطر (۲۱) شگې نورې هم ټولې کړې چې ټولې (۷۰) شگې کيږي، بهتره ده.

او که فرضاً مزدلفه شريفه کې شگې دیا ده ووتلې، بیا يې چې په هر ځای کې ټولوي فرق نلري.

حاجي کله چې مینا شريفې ته ورسیده هلته به د مینا شريفې په منځنۍ لاره خپل ځان جمرات آخرایعني لوی شیطان ته ورسوي او هلته به بني طرف د مینا شريفې خواته او کین طرف به يې د بیت الله شريفې خواته کوي، بیا به یوه یوه شگه په مساوي او غټه گوته نیسي، او ه شگې به لوی شیطان وولي لیکن د اولې شگې په ویشتلو به تلبیہ بندوي، او د هرې شگې په ویشتلو به (بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُ اَكْبَرُ رَغْمًا لِّشَيْطَانِ

وَرَضِيًّا لِلرَّحْمَانِ) ووايي.

نوټ: د شگړو په ويشتلو به خپل لاسونه دوامره پورته کوي چې ترڅرگ يې معلوم شي.

حاجي کله چې لوی شيطان (۷) شگړې وويشت بيا به د شيطان ويشتلو وروسته د قربانۍ ځای ته ځي يا که وکيل يې ونيوه هم صحيح ده، کله چې قرباني وکړه لږ غوندي غوښه به خپل ځان سره اطاق ته راوړي، چې دا يوه مستحبه طريقه ده.

د قربانۍ وروسته حلق او قصر کول

حاجي کله چې د لوی شيطان ويشتلو وروسته قربانۍ نه فارغ شو، مخ په قبله به کيني خپل سر به د نبي خوانه تراش کړي، او ښځه به د خپل سر د کوڅيو نه د يولاس د يوې گوتې د يوه بند په اندازه خپل وينستان قيچي کړي.

او نارينه به د بریتو او ترڅرگ وينستان لري کوي، نوکان به اخلي، بيا به خپل وينستان او نوکان يوځای کې دفن کوي. د حجامت وروسته به دا دعا ووايي: (الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَقَضَىٰ عَنَّا نُسُكَنَا اَللّٰهُمَّ زِدْنَا اِيْمَانًا وَيَقِيْنًا).

نور به حاجي خپل احرام باسي، خپلې عادي جامې به اغوندي، پس له دې حاجي ته کوم شيان چې احرام کې ورته حرام وو، نور ورته حلال شول، بېله خپلې ښځې سره جماع، مچول، لاس اچول او نور په شهوت سره عمل کول، که چيرې نارينه يا ښځې د پورته اعمالو نه يو بل سره وکړل په دواړو باندې دم واجب گرځي.

د طواف زیارت ادا کول

کله چې حاجي د قربانۍ وروسته حلق او قصر نه فارغ شو، احرام يې وويست، عادي جامې يې واغوستې، بهتره دا ده چې حاجي خپل طواف زیارت د ذوالحجې په (۱۰) تاریخ وکړي. او که فرصت ورته نه وي دا چې څه عذر يې درلوده، فرق نه کوي تر (۱۲) تاریخ د لمر پریوتو پورې ورته جواز شته چې خپل طواف زیارت وکړي.

د طواف زیارت طریقه

که چیرې حاجي اول وخت کې طواف قدوم پسې سعیه نه وه کړې، نو په طواف زیارت کې به حاجي په اولو درې پیرو کې (رَمَل) یعنې د پهلوانۍ په شکل رفتار هم وکړي. که یې احرام تړلی وي یا یې گنډل شوي جامې اغوستي وي، اضطباع که وکړي یا یې ونه کړي، فرق نلري.

او که چیرې حاجي په طواف قدوم کې خپله سعیه کړي وي، په طواف زیارت کې به حاجي اضطباع، رمل او سعیه نه کوي.

د طواف زیارت شروع کې به اول خپله تلبیه بندوي، بیا به مخامخ حجر اسود ته درېږي خپل د طواف نیت به داسې وکړي: (اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ طَوَافَ بَيْتِكَ الْحَرَامِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي) ترجمه: ای الله (ج) ما د خانې کعبې نه (۷) ځله چاپیره نیت وکړ، نو ځما لپاره یې آسانه کړه، او زما نه یې قبوله کړه.

د نیت وروسته به خپل دواړه لاسونه تر غوږ پورې اوچت کړي، دا دعا به ولولي: «بِسْمِ اللَّهِ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ إِيْمَانًا بِكَ وَوَفَاءً بِعَهْدِكَ وَاتِّبَاعًا لِسُنَّةِ

نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ ص

نور به دواړه لاسونه ښکته کوي، د حجر اسود استلام به وکړي، او که فرصت و نو حجر اسود به داسې ښکل کړي، د دواړو لاسونو ورغوي به په حجر اسود ږدي، مخ او وچولی به يې منځ کې ږدي، بيا به حجر اسود په قراره په ادب او تعظيم مچ کړي.

او که چيرې بيروبار و نو د حجر اسود استلام به وکړي، يعنې دواړه لاسونه به تر غوږو او چتوي، د لاسو ورغوي به مخامخ حجر اسود ته خواته او د لاسونو شا به مخامخ خپل ځان خواته کوي، داسې خيال به کوي چې ځما لاسونه پر حجر اسود باندې ايښودل شوي، بيا به دا دعا ولولي «اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ (ص)» يا به خاص دا ووايي «بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ وَلِلَّهِ الْحَمْدُ» بيا به خپل لاسونه پورته کړي د بيت الله د دروازې ښي خواته به طواف شروع کړي؛ که چيرې حاجي طواف قدوم پسې سعيه نه وه کړې، په دې طواف کې به اولو درې پيرو کې (رمل) وکړي، اضطباع يې که وکړه يا يې ونه کړه، فرق نلري. طواف کې به حطيم شريف راولي، کله چې رکن يمانې ته ورسیده په رکن يمانې به خپل دواړه لاسونه يا يو ښي لاس ږدي، او که چيرې بيروبار وو تيريري به، رکن يمانې ته نه لاس اوچتول شته او نه به اشاره ورته کوي.

کله چې حاجي حجر اسود ته ورسیده، تنها به حجر اسود ته استلام کوي، لاسونه به نه ورته اوچتوي دا ځکه چې لاسونه يې اول وارې اوچت کړيدي، بيا د لاس اوچتولو ضرورت نشته. بيا به حاجي د اول چکر غوندي (۷) چکرونه پوره کړي، په (۸) وار به د حجر اسود استلام وکړي. مقام ابراهيم خواته به روان شي، دا دعا به ووايي: (وَالتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ

إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى) د مقام ابراهيم او بيت الله منځته به ځي هلته به دوه رکعته نفل داسې ادا کړي، په اول رکعت کې پس د الحمد لله نه د (قل يا ايها الكافرون) سورت، او په دوهم رکعت کې الحمد لله پسې (قل هو الله احد) سورت ووايي؛ که چيرې هلته بيروبار و خپل نفل به د حطيم شريف داخل کې او که هلته بيروبار و د بيت الله هر ځای چې فرصت وي هلته به يې ادا کړي. د نفلو وروسته به دا دعا چې خپله آدم (ع) لوستلې وه ووايي: (اللَّهُمَّ إِنَّكَ تَعْلَمُ سِرِّي وَعَلَانِيَتِي فَأَقْبِلْ مَعْدَرَتِي وَتَعَلَّمْ حَاجَتِي فَأَعْطِنِي سُؤْلِي وَتَعَلَّمْ مَا فِي نَفْسِي فَأَغْفِرْ لِي ذُنُوبِي اللَّهُمَّ أَسْأَلُكَ إِيمَانًا يُبَاشِرُ قَلْبِي وَيَقِينًا صَادِقًا حَتَّى أَعْلَمَ أَنَّهُ لَا يُصِيبَنِي إِلَّا مَا كَتَبْتَ لِي رَاضِيًا يَمَا قَسَمْتَ لِي يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ) د دې دعا ويلو وروسته به حاجي ملتزم شريف ته ځي هلته به خپل دواړه لاسونه، سينه، مخ او وچولۍ په ولاړې د حرم شريف ديوال باندې جخت ږدي، خپل ښي لاس باندې به د بيت الله پرده نيسي، په ډيره عاجزۍ او کمينۍ به د خپل مولانه د مغفرت او تقصيراتو معافي غواړي.

بيا به د حجر اسود استلام کوي، د آب زم زم خواته به ځي په درې دمو به خپلې اوبه وڅښي لږ غوندي اوبه به پر خپل ځان پاش کړي، مخامخ په قبله به دريږي دا دعا به ووايي: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَرِزْقًا وَاسِعًا وَعَمَلًا صَالِحًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ» د حجر اسود استلام به وکړي، باب صفا خواته به په چپه پښه ووځي، هلته به خپله سعيه وکړي؛ او که چيرې حاجي په طواف قدوم پسې سعيه کړي وي دې طواف کې په حاجي باندې رمل، اضطباع او سعيه نشته، حاجي به طواف زيارت وروسته بيرته مينی شريفې ته ځي خپله شپه به مينا شريفه کې تيروي.

فايده: د طواف زيارت وروسته حاجي کولای شي چې خپلې ښځې سره

جماع، مچي، لاس اچول او نور اعمال اجرا کړي، ټول ورته حلال شول.

بيا به حاجي په (۱۱) تاريخ د زوال وروسته، د درې واړو جمرو (د شيطانانو) رمې داسې وکړي، اول به اول شيطان بيا به منځنی شيطان وروسته به آخرنی شيطان هر يو په ترتيب سره (۷) او (۷) شگې وولي.

د اول شيطان په ويشتلو به لږ مخکې مخامخ په قبله دريږي، لاس به پورته کوي خپله دعا به کوي. همدارنگه د دوهم شيطان په ويشتلو کې به هم مخامخ په قبله دريږي خپله دعا به کوي، ليکن د دريم شيطان په ويشتلو کې به دعا نه کوي.

همدارنگه په (۱۲) تاريخ درې واړه څلي يا شيطانان د پخوا په شان ولي، بيا به مکې شريفې خواته حرکت په عاجزی سره وکړي، کله چې حاجي د محصب وادي ته چې د مينا شريفې او بيت الله تر منځ قرار لري، ورسیده هلته به خپل د ماسپنين، مازديگر، مابنام او ماخوستن مونځونه وکړي. لږ غوندي استراحت به وکړي، بيا به مکې شريفې خواته حرکت وکړي؛ او که چيرې حاجي د محصب وادي کې حصار نشو، هم فرق نلري حج يې وشو، کوم فرق پکې نه راځي. حاجي به نور خپل طوافو، زيارتو او عمرو ته مکه شريفه کې ادامه ورکوي، ليکن حاجي به خپلې عمرې د (۱۳) تاريخ وروسته کوي.

بيا به تر طواف وداع پورې حاجي مکه معظمه کې خپل عبادتونه او طوافونه کوي، کله چې حاجي د حج د مراسمو وروسته وطن ته د واپس کيدو قصد وکړي، حتمي به طواف وداع چې يوه واجب طريقه ده، کوي به يې. او که چيرې حاجي طواف وداع ونه کړي په كفاره کې د حاجي خپله خوبنه چې دم وړکوي او که احرام تړي، اول به خپله عمره وکړي بيا به طواف وداع وکړي؛ او که چيرې حاجي طواف زيارت وروسته نفلي

طواف کړی وي هغه هم د طواف وداع ځای نیسي، ولو که نیت یې هم نه وي کړی.

د طواف وداع بهترینه طریقه داسې ده:

حاجي کله چې طواف وداع تکمیل کړو او دوه رکعته نفل د مقام ابراهیم یې ادا کړو، د آب زم زم اوبه یې وڅښلې، دعا یې وکړه بیا به ملتزم شریف ته ځي، هلته به خپله سینه دواړه لاسونه، مخ او وچولی د بیت الله په دیوال جخت په ولاړې چسپوي، بنی لاس به پورته کوي د بیت الله پرده به داسې نیسي لکه چې غلام د خپل بادار لمن نیسي، په ډیره عاجزی به د خپل مولانه د مغفرت او تقصیراتو غوښتنه کوي، د حجر اسود استلام به کوي، کعبې شریفې ته به د حسرت او امید په سترگو گوري، د خپل ځان او ټولو مسلمانانو په حق کې به دعا کوي، او که یې خپلې اوبنکې تویې کړې دا یوه بهترینه طریقه ده.

یادونه: که چیرې په دې وخت کې ښځه د حیض او نفاس حالت کې وي، د طواف وداع نه خلاصه ده، طواف وداع به نه کوي.

د حج فرائض

د حج فرائض درې شیان دي، (۱) د احرام تړل، (۲) وقوف د عرفات، (۳) او طواف زیارت دی. که له دې درې شیانو نه حاجي یو هم ادا نکړي، حج یې باطل دی، د حج اعاده پرې فرض ده.

(۱) په احرام تړلو کې د حج نیت، تلبیه ویل، نفل کول په اخلاص سره دي.

(۲) په عرفات کې وقوف دی، یعنی نهم د ذوالحجې د زوال نه پس له

لسم د ذوالحجې د صبح صادق پورې څه وخت چې عرفات کې وي، اګر که د لږ ساعت لپاره وي.

۳) طواف زیارت دی، چې د ذوالحجې د لسم تاریخ د صبح صادق نه د دولسم د ذوالحجې پورې پدې منع کې د سرد تراش نه یا د تقصیر نه پس کیږي، نو که د دې درې واړو نه یو هم ترک شي حج بې باطل دی، تلافی یې په دم یا بل شي نه شي کیدای.

د حج ستونه دا دي

۱) په طواف کې د اوږو پورته پورته اچول، او قدمونه په پهلوانۍ اخیستل دي، لیکن نسجې به په عادي حالت رفتار کوي.

۲) همدارنگه په صفا او مروا کې د یوې شنې میلی نه تر بلې شنې میلی پورې مردانه خپل قدمونه استوار اخلي اوږې پورته پورته اچوي، او نسجې به په عادي رفتار ځي.

۳) د اختر اوله، دوهمه او دریمه شپه تیروول دي په مینا شریفه کې، د ضرورت حالت کې حاجي کولای شي چې استوګنځي کې هم تیرې کړي، لیکن اهم شرط دا ده چې حاجي به د جُمر ویشتلو لپاره مینا شریفې ته ځي، خپله واجب طریقه به اجرا کوي؛ او که یې اجرا نه کړي دم پرې واجب کیږي.

۴) د مزدلفې شریفې نه د لمر ختلو مخکې، مینا شریفې ته حرکت کول دي؛ او که چیرې د کوم عذر پواسطه د لمر ختلو وروسته وشي فرق نه لري.

۵) د مینا شریفې نه د سهار مانځه وروسته، د عرفات خواته حرکت کول دي.

(۶) د وقوف لپاره شپه تیروول په مزدلفه شریفه کې، دا هم یوه سنت
طریقه ده.

(۷) په ترتیب سره د شیطانانو ویشتل هم سنت طریقه ده.

دا پورته اوه شیان د حج سنت طریقی دي، چې پورته په اوو مادو کې
شرح شول.

د حج مستحبات

(۱) د حج د تلو نه مخکې د قرض ادا کول.

(۲) د تکبر او ریاکاری نه خپل ځان ساتل دي.

(۳) د حلالې نفقې پیدا کول دي.

(۴) د سفر لپاره نیک او ښه ملگری پیدا کول.

(۵) همیشه خپل وخت د الله (ج) په ذکر باندې تیروول دي.

(۶) د بیهوده او فضول خبرو نه ځان ساتل.

(۷) د حج وخت کې د تجارت نه ځان ساتل.

(۸) د قهر او غصې نه خپل ځان ساتل.

(۹) د حج د تلو وخت کې په کور کې دوه رکعته نفل کوی.

(۱۰) د مکې شریفې داخلیدو مخکې غسل کول دي.

(۱۱) ښځه به د حیض او نفاس وخت تل تلبیه وایی.

(۱۲) حرم شریف ته په ښي پښه داخلیدل دي.

(۱۳) په مقدسو مقاماتو کې دعا کول.

دا ټولې مستحبې طريقې دي.

د دعا د قبلیدو مقامونه

(۱) مکې شریفې ته مخامخ دریدو وخت کې دعا قبلېږي.

(۲) حجر اسود ته مخامخ دریدو وخت کې.

(۳) د حطیم شریف منځ کې.

(۴) مقام ابراهیم کې د نفلو ادا کولو وروسته.

(۵) ملتزم شریف کې.

(۶) په رکن یماني کې د لاس ایښیدو وخت کې.

(۷) د آب زم زم خښلو وخت کې.

(۸) د صفا او مروا د غونډیو پر سر د دعا کولو وخت کې.

(۹) په وقوف د عرفات کې دعا قبلېږي.

(۱۰) په وقوف د مزدلفې شریفې کې.

(۱۱) د شیطانانو ویشتلو وخت کې الله (ج) دعا قبلوي.

فايده: (۱) دا چې يو حاجي د فرضي حج، نفلي حج يا عمرې ادا کولو په خاطر مکې شریفې ته ځي، نو اول پاک نیت، اخلاص او صداقت ورته ضروري دی.

(۲) حاجي بايد اول خپل ځان پوه کړي او د حج مناسک ټول لکه فرض، واجبات، سنت او مستحبات او نور نیک اعمال پوره پر ځان عملي کړي.

(۳) داسې نه چې درنه خرچه وکړي، زحمتونه او مشکلات وگالي

خدانخواسته هغه ټول عبث وگرځي.

په هغو شيانو چې دم واجب گرځي

۱- وقوف د عرفات دی، چې د عرفې د ورځې د زوال وروسته شروع کيږي تر لمر لویدلو پورې طول ورکول کيږي، خپله وقوف د عرفات فرض ده، تر لمر لویدو پورې طول ورکول واجب دي. په وقوف د عرفات کې تل تلبیه، تسبیح، تهلیل او ثناء د الله (ج) ویل کيږي.

او په ډیره عاجزی، زاری به دعا، درود شریف وایي؛ نو که چیرې حاجي د لمر لویدو مخکې د عرفات له حریم نه ووځي، دم پرې واجب گرځي. (یعنې یو پسه به حلالوي)

۲- وقوف د مزدلفې شریفې دی، چې دا وقوف واجب طریقه ده. د امام اعظم (رح) په نزد له طلوع د فجر نه تر طلوع د لمر پورې دوام کوي. که چیرې حاجي له طلوع فجر یا مخکې د سهار د آذان نه، د مزدلفې شریفې د حریم نه ووځي دم پرې واجب گرځي. او که چیرې د کوم عذر په خاطر ووت او طلوع فجر نه مخکې بیرته راغی، دم پرې نه واجبيږي، همداسې د مریض، ضعیف او ښځې لپاره جواز لري چې پخوا د آذان نه مینا شریفې ته ولاړ شي.

۳- کله چې حاجي پخوا له وقوف د عرفات نه جماع وکړي، داسې حالت د نر او ښځې دواړو حج باطل گرځي، نور افعال د حج به نورو حجاجو غوندې کوي لیکن د حج اعاده پرې فرض ده.

۴- همدارنگه که حاجي پس له وقوف د عرفات نه، پخوا له تراش د سر نه او پخوا د طواف زیارت نه جماع وکړه، حج یې نه باطل کيږي بلکې په نارینه او ښځه دواړو د یوه پسه ذبحه واجب گرځي.

۵- حاجي که جماع نه بغير لکه مچول، د فرج لمسول، مستي کول په شهوت سره، که انزال وشي يا ونه شي، هغه که پخوا د وقوف نه وي يا پس د وقوف نه وي، داسې وخت کې حج يې نه فاسد کيږي ليکن دم پرې واجب گرځي.

۶- که حاجي د احرام موده کې يوه شپه يا يوه ورځ مکمل گنده شوې جامې واغوندي دم پرې واجب گرځي؛ او که د يوې شپې يا يوې ورځې نه کم يې واغوندي دم پرې نشته، ليکن صدقه پرې واجب گرځي.

۷- که حاجي خپل سر، او ښځه خپل مخ د احرام حالت کې يوه ورځ يا يوه شپه مکمل پټه کړي، دم پرې واجب شو؛ او که چيرې د يوې شپې او يوې ورځې کم پټه کړي نو صدقه پرې واجب گرځي.

۸- که حاجي د خپل لاسونو او پښو ټول نوکان واخلي، يا تنها د دواړو لاسو يا دواړو پښو نوکان واخلي دم پرې واجب گرځي؛ او که چيرې حاجي د لاسونو نوکان يوځای او د پښو نوکان بل ځای واخلي داسې حالت کې دوه دمونه پرې واجب گرځي؛ او که چيرې يې د يوې يا دوو يا درې گوتو نوکان واخيستل داسې حالت کې صدقه پرې واجب گرځي، دم پرې نه واجبېږي.

۹- د خوشبويۍ استعمالول په بدن يا جامو باندې دم واجب کوي.

۱۰- په سر، لاسونو، ربرې که نکريزي حاجي ولگوي، نو پوره دم پرې واجب گرځي.

۱۱- که يوه حاجي د بل حاجي سر د احرام حالت کې تراش کړي، دم پرې نشته بلکې صدقه به ورکوي.

۱۲- که حاجي درې ورځو پورې خپل سر تراش نکړي او څلورمه ورځ

پرې داخله شي، دم پرې واجب گرځي.

۱۳- که حاجي د احرام حالت کې کارغه، بانڼه، مار، لړم، مچي، مورک، مپړي، خسکه، ورڼه او نور مضر شيان ووژني، حاجي باندې هيڅ جزا نشته؛ لیکن د سپرې په وژلو یو موی خوراکه شيان صدقه ورکوي، او که يې مچ او میاشی مړ کړو نو هر یوه باندې یوه خرما صدقه واجب شوه.

۱۴- که حاجي په دې فکر چې څما قرباني شوېده، خپل سر يې تراش کړ او بنځې خپلې کوڅې قیچي کړې او د دوی قرباني شوې نه وه، دم پرې نشته بلکې داسې حالت کې به نسک ته گانه لکه ذبحه، یا درې ورځې روژه نیول، یا به شپږو مسکینانو ته طعام ورکوي.

۱۵- که نارینه قصداً خپل سر تراش کړو او بنځې قصداً خپلې کوڅې قیچي کړې، داسې حالت کې دم پرې واجب شو.

۱۶- که حاجي د احرام په حالت کې د بغل یا فرضو ویبستان تراش کړل یا يې وشکول، دم پرې واجب گرځي.

۱۷- که حاجي د سر، پوزې یا ږیرې ویبستان وشکول یا يې وگړول او هغه توی شول، دم پرې نشته بلکې د هر ویبسته مقابل کې به یو موی خوراکي شيان لکه جوار، اوږه، وریجې یا بل شی صدقه ورکوي.

۱۸- که حاجي د صفا او مروا سعیه ونه کړه، نو دم پرې واجب گرځي، حج يې کيږي فرق نه پکې راځي.

نوټ: حاجي به د احرام حالت کې ږیره په اوداسه کې نه خلاوي، خللول ورته مکروه عمل دی.

نوټ: په صدقه کې به حاجي اول درې روژې نیسي، یا به ۶ مسکینانو

ته طعام ورکوي.

د مدينې منورې او د نبی کریم (ص) زیارت کول

خپله نبی کریم (ص) فرمایلي چې څوک ځما جومات کې څلویښت مونځونه پی در پی بېله قضایې نه ادا کړي د هغه شخص لپاره جنت واجب شو، او د دوزخ د اور نه بچ شو. او دا یوه مستحبه طریقه ده.

کله چې حاجي مدينې منورې خواته حرکت وکړي، درود شریف به ډیر وايي، کله یې چې په مدينه منوره سترگې ولگيدې نو درود شریف او (الصَّلَاةُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ) زیات وايي. کله چې مدينې منورې ته ورسیده، حرم شریف ته به د باب سلام په دروازه په نبی پښه داخل شي، دفتراً به دوه رکعته نفل د نبوي مسجد شریف ممبر سره چې ښی اوږه یې د ممبر د ستنې خواته وي، د ممبر او مقبرې ترمنځ چې دا ځای د ریاض الجنة یعنی د جنت د باغچو یوه باغچه ده، دلته به نفل ادا کړي.

بیا به د نبی کریم (ص) د قبر پر سر مخامخ په قبله درېږي او د نبی کریم (ص) مبارک صورت به مخکې راولي، داسې فکر به کوي چې نبی کریم (ص) په مبارک خوب ویده دی، او ځما خبرې اوري؛ او که څوک له لرې نه په نبی کریم (ص) درود شریف وايي ډایرک هغه مقرر شوې ملایکې نبی کریم (ص) ته رسوي.

بیا به د حضرت ابوبکر صدیق (رض) او حضرت عمر (رض) د قبر خواته درېږي، ځي دعا به ورته کوي، سلام به پرې هم وايي چې دا یوه مستحبه طریقه ده. که چیرې حاجي ته چا دین ورپه غاړه کړی وي چې ځما سلام به پر نبی کریم (ص) رسوي، حاجي به (الصَّلَاةُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ يَا رَسُولَ اللَّهِ) ووايي، چې فلاني شخص د فلاني ځوی پر تاسو سلام ویلی او له تانه یې د شفاعت غوښتنه کړې ده، او زه هم له تانه د خپل ځان او

ټولو مسلمانانو شفاعت غوښتونکي يم.

په څنگ کې د مسجد اقصی، مسجد الحرام، مسجد نبوي، د جنت البقیع د شهداوو، د احد د شهداوو، د مسجد قبا، مسجد قبلتین، د حضرت عثمان، حضرت حسن، امیر حمزه، حضرت عباس (رضی الله عنهم)، د ازواج مطهراتو (رضی الله عنهن) او نورو شهیدانو زیارت کول مستحبه طریقه ده.

حدیث شریف: نبي کریم (ص) فرمایلي چې حج او عمره د بل حج او عمرې پورې کفار د گناهونو ده، او محوه کوونکې د گناهونو ده.

بل حدیث شریف: نبي کریم (ص) فرمایلي چې حج کوونکي او عمره کوونکي د الله (ج) محبوبان دي، هرڅه چې وغواړي هغه ورکوي.^۱

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**